

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ד' שבט תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין מד.
דף היומי בהלכה: מסעיף י' עד סעיף י"ג.
מוסר: דבר בעיתו פרק ג' (מאמצע קטע) "וכשם שבאיברי הגוף" עד "וראה והתבונן".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

תלולית עפר נמוכה ברשות הרבים האם נחשבת כרשות הרבים?

ארבעה טפחים - עד לגובה עשרה טפחים, הרי הם 'כרמלית', שאסור מדרבנן להוציא ממנה לרשות היחיד ולרשות הרבים ומגובה עשרה טפחים ומעלה - הרי הם רשות היחיד. ואם אין בשטחם ארבעה על ארבעה טפחים, הרי הם 'מקום פטור', שאין בו איסור מלאכת 'הוצאה'.
[שו"ע שמה, י, ומשנ"ב כח, כט, ל ר"ז; וראה שו"ע שם, ומשנ"ב לא-לה, לענין גובה תשעה טפחים]

תלולית עפר, מבנה קטן, וכיוצא בהם, הנמצאים ברשות הרבים: אם גובהם פחות משלושה טפחים - כיון שהרבים דורכים על בליטה בגובה כזה תוך כדי הילוכם, כחלק מרשות הרבים - אין הם נחשבים כרשות לעצמם, אלא הם טפלים לקרקע רשות הרבים ונחשבים כחלק ממנה.
ואם גובהם שלושה טפחים ויותר; שאז אין הרבים דורכים עליו מחמת גובהם, ולכן אינם נחשבים כרשות הרבים: אם יש בשטחם ארבעה על

הדף היומי בהלכה

חפירה בקרקע רשות הרבים האם נחשבת כרשות הרבים?

עומקם, ולכן אינם נחשבים כרשות הרבים: אם יש בשטחם ארבעה על ארבעה טפחים - עד לעומק עשרה טפחים, הרי הם 'כרמלית'; ומעומק עשרה טפחים ומעלה - הרי הם רשות היחיד. ואם אין בשטחם ארבעה על ארבעה טפחים, הרי הם 'מקום פטור'.
[שו"ע שמה, יא, ומשנ"ב לט רמב]

ככל האמור לעיל, כך הדין גם בחפירה, פיר, וכיוצא בהם, שבקרקע רשות הרבים; דהיינו: אם עומקם פחות משלושה טפחים - כיון שהרבים מהלכים מעל לְשִׁקֵּעַ בעומק כזה כחלק מרשות הרבים - אין הם נחשבים כרשות לעצמם, אלא הם טפלים לקרקע רשות הרבים ונחשבים כחלק ממנה.
ואם עומקם שלושה טפחים ויותר; שאז אין הרבים דורכים עליו מחמת

הדף היומי בהלכה

האם מותר לזרוק חפץ ברשות הרבים לגובה של יותר מעשרה טפחים?

ולמרות זאת, אסור מדרבנן לזרוק חפץ מרשות הרבים לגובה של למעלה מעשרה טפחים - ואף כאשר מדובר בחפץ דביק מעט, העשוי להיצמד לקיר בגובה של למעלה מעשרה טפחים - מחשש שישוב ויפול ארצה, ויבוא לטלטלו בשגגה למרחק של יותר מארבע אמות.
[שו"ע שמה, יב, משנ"ב מג-מד, ושעה"צ מז-מח]

רשות הרבים מגיעה עד לגובה של עשרה טפחים מקרקעיתה, ומעל לגובה זה - נחשב החלל שמעליה ל'מקום פטור'. ולכן, לדוגמה, ההולך על גבי מתקן שברשות הרבים, הגבוה עשרה טפחים או יותר - רשאי לטלטל חפצים בידי למרחק של יותר מארבע אמות (דהיינו, גם כאשר המתקן אינו נחשב לרשות היחיד, או ל'מקום פטור', מצד עצמו).

בסימון 23 שנים לייסוד המעצמה התורנית: היום תיפתח הכנסיה העולמית השנתית של 'דרשו' בקונטיקט שבארה"ב

ראשי הסניפים של 'דרשו' מ-26 מדינות בעולם יתכנסו לרצף של דיונים עם הנהלת הארגון העולמית • נשלמות ההכנות לקראת ההתכנסות הגדולה שתיערך בשב"ק בסטמפורד, קונטיקט, בראשות מרנן ורבנן גדולי ישראל וראשי הישיבות בארה"ב ובצפון אמריקה

שבת יתכנסו לסטמפורד שבקונטיקט אלפי יהודים עמלי תורה מכל רחבי ארה"ב וצפון אמריקה, ובראשם מרנן ורבנן גדולי הדור אשר מעבר לים, וראשי הישיבות הקדושות.

במתחם ההתכנסות הגדולה נשלמות ההכנות האחרונות, ובארה"ב מורגשת תכונה והתרגשות כשמכל קהילה וקהילה יוצאים נציגים, מבכירי הלומדים בתוכנית ובמסלולי הלימוד השונים של 'דרשו', להשתתף במעמד האדיר לכבודה של תורה ולחיזוק לימוד התורה.

ב-23 שנות קיומו חולל 'דרשו' מהפכה של ממש בעולם התורה, כשהביא לעם ישראל את בשורת 'הדף היומי בהלכה', אשר כבשה קהלים נרחבים, והפכה לנחלת הכלל בחסדי שמים. במסגרת זו נבחנו מדי חודש רבבות יהודים מכל רחבי העולם על עמודי ההלכה שנלמדו ב'משנה ברורה' מדי יום ביומו, ולשם כך אף הדפיס 'דרשו' זה מכבר את ששת חלקי המשנה הברורה במהדורה מיוחדת, עם תוספת של 'ביאורים ומוספים', אשר נועדו להנגיש את ההלכה לכל לומד באופן שתהיה מעשית ועכשווית, בהתאם לשאלות העולות בזמנינו על פי ההלכה הצרופה המסורה לנו מדור דור, עם פסקיהם של מרנן ורבנן גדולי האחרונים, ובכללם גדולי הפוסקים אשר חיים עמנו היום לאורך ימים ושנים טובות.

לאחר היערכות אינטנסיבית והכנות מרובות, תיפתח היום הכנסיה העולמית השנתית של 'דרשו', בעיירה סטמפורד שבקונטיקט, ארה"ב, במרתון של דיונים שייערכו על ידי הנהלות הסניפים של 'דרשו' מ-26 מדינות ברחבי העולם, יחד עם ההנהלה העולמית של הארגון.

זאת, בסימון 23 שנים לייסודה של המעצמה התורנית, אשר הנחילה לעם ישראל את לימוד 'הדף היומי בהלכה', והשביחה לאין ערוך את לימוד 'הדף היומי' על הש"ס הבבלי, עליו נבחנו מדי חודש אלפי אברכי כוללים ובעלי בתים, השוקדים על תלמודם יום יום, ומסיימים מסכת אחר מסכת בס"ד.

במהלך הדיונים יסקרו היום ראשי הסניפים את תנופת ההתפתחות וההתרחבות של פעילויות 'דרשו' השונות במדינות הפזורות על פני חמש יבשות - שבהן פועל דרשו, מתוך מטרה להביא את אור לימוד ההלכה לכל בית יהודי, ולקיים מבחנים חודשיים תמידין כסדרן בכל נקודה בעולם בה מתנהלת קהילה של יהודים שומרי תורה ומצוות.

בין היתר ישתתפו בכינוס ראשי סניפי 'דרשו' מאירופה, אסיה, צפון ודרום אמריקה, לצד הנהלת הארגון בארה"ק המנצחת על המלאכה ברחבי העולם כולו, כמו גם ההנהלה העולמית שמקום מושבה בטורונטו שבקנדה. הכנסייה השנתית העולמית תגיע לשיאה בעז"ה בשבת קודש, כשבערב

על דא ועל הא

"אני לא רוצה להביך אותך", אמר לו הגרא"מ שך זצ"ל, "אבל תענה לי רק על שאלה אחת: מי יצר את 'מרק הכימיקלים' הזה?" ... "אה", הפטיר הלה, "את זה אנחנו לא שואלים!"

"בשביל מה כל ההתפתחויות? שבו ללמוד חומש" - רבי יעקב גלינסקי זצ"ל מספר על הדוח שיח של מרן הגרא"מ שך עם פרופסור בבית החולים

יש בענין הזה ספרות שלמה - אין לי ספק בכך. אמרת: טוב, פרופסור. אתה מצפה שאשאל אותך מה אחוז ההסתברות שברק ישפד חמרי גלם ויצור מהם תא חי, ומה סיכויי השרידות של התא. ואיך השתכפל והתחלק, ואיך התמזגו שני התאים וחלקו ביניהם תפקידים. ובכן, לא אביך אותך בכך. אבל תענה לי רק על שאלה אחת. הכל התחיל בסופת ברקים שהשתוללה על פני, איך קראת לזה, מרק כימיקלים? - 'כן', אישר. ובכן, מי יצר את מרק הכימיקלים?!"

"א גילעכטער, איזו בדיחה! אז גם אתם מודים בבריאה! בכדי שלא להודות בבריאה יש מאין בששת ימי בראשית, החלטתם להרחיק מליארדי שנים, ולהתחיל באיזה 'מרק כימיקלים' דמיוני - והיום הם מרחיקים עוד יותר, ומתחילים מאיזה מפץ גדול - אבל ככלות הכל, מישוהו יצר את החומרים, והכין את התנאים, וארגן את הארועים - אז ככלות הכל, בעל כרחכם, תגיעו לבורא, אז מדוע כל ההתפתחות? הודו בו מיד, שבו ללמוד חומש!"

וזאת הורה הבורא יתברך באות המטה שנהפך לנחש. מדוע בחר באות שגם החרטומים יכלו לעשותו, ורק לאחר מכן, כשהתנין הפך למטה ובלע את תניניהם, חפו פניהם והודו באזלת ידם? - כי כך דרכם מאז ומעולם, בורחים מהאמת ומתימרים להבין מסברתם, ומרחיקים שלוש וארבע פסיעות, ודרכם נחסמת. ובעל כרחם מודים, והם כה נלעגים!

(והגדת, הובא ב'אגדאנק' וארא תשע"ט)

יום אחד באתי לפני הרב שך זצ"ל - שח הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל - והיתה דעתו בדוחה עליי. אמר לי: "רבי יעקב, הסכת ושמע - שהייתי בבית החולים, ונוצר קשר ביני ובין הפרופסור. באמת, נהג בכבוד. ופעם אמר: כבוד הרב, יש לי רספקט לדת. יחס של כבוד והערכה. אבל, יחד עם זאת, צריך שידע: הדת מעכבת את התפתחות המדע!"

"תמהתי: מה הקשר בין השנים. השמים שמים לה', והארץ נתן לבני אדם. וכי חסרים מדענים דגולים שומרי תורה ומצוות?! אמר לי: המדע מציג שאלות, והדת מציגה תשובות. ובכך חוסמת היא את התפתחות המדע. כי כשיש תשובות אין שאלות. אבל אנחנו איננו מתיחסים לתשובות - עפר לפיו - ושואלים את השאלות, ומגיעים אל התשובות 'האמתיות'!"

"לא הבנתי: חידות לי דבריך. אולי תואיל לפרט?"
"אה, לכך חיקה! 'הנה, אתם יודעים שהעולם נברא על ידי הבורא יש מאין בששה ימים. אבל המדע אומר: נניח שהעולם נוצר מאליו, כיצד נוצר אפוא? וחוקרים, ומגיעים לתשובה! באיזו תרועת נצחון אמר זאת, איך נצצו עיני!"

"אמרת: כמה נפלא! אז אולי תשתף גם אותי בממצאך, איך נוצר העולם מאליו?! 'אה, ובכן, זה היה כך: בתחילה היה העולם מוצף במים טעוני חמרים כימיקליים. החוקרים משתמשים במושג 'מרק כימיקאלי'. ואז התחוללה סערת ברקים, וברק אחד שיפד כמה וכמה כימיקאליים בכח חשמלי עז ואיחד אותם, וכך נוצר, באקראי, התא החי הראשון. מכאן ואילך, זו רק שאלה של התפתחות... 'הבטתי בו וחייכתי, והוא חש שלא בנוח. אמר: 'כמובן, זה רק 'על רגל אחת',

מה אתה רוצה מהקיבה העניה והמסכנה? לך תענה את האיברים העשירים!

המשל של המהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל על תענית השובבי"ם

והנה, כאשר האדם חטא ורוצה לשוב, מה הוא עושה ראשונה? תענית! והרי הוא מענה את האבר העני! אומרת לו הקיבה העניה: מה אתה רוצה ממני? לך ותענה את האיברים העשירים! שמור על העיניים שלא יראו ברע, את פִּיךְ מדבר מרמה ולשון הרע, וכן תעשה לשאר איבריך...

(כוכבי אור שמות תשס"ה משמו של הגרב"ש שניאורסון,
הובא בקובץ 'באוצר חיים' תשע"ה)

מסופר משמו של הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל רבה של לובלין, שבמענה לתלמידיו שרצו להתענות בימי השובבי"ם היה משתמש במשל הידוע באחד שהלך ממקום למקום לקבץ מעות לצדקה, וכשהגיע למקומם של העניים, אמרו לו: אלינו אתה בא? לך אל העשירים!

הוא הדין גם לענין התענית. הקיבה היא איבר עני שזקוקה כל היום שיתנו לה אוכל ומשקה. לעומת זאת שאר האיברים, כגון העינים, הפה, האוזניים והמחשבה, הם איברים עשירים. כשהם רוצים, הם רואים, שומעים, וכן בשאר האיברים.

הסיפור היומי

נפרדתי ממרן הגר"ח שליט"א ואמרתי: אני חוזר
כעת לירושלים. מרן קם ממקומו. חשבתי לתומי
שכדרכו בסיום קבלת קהל הוא קם להיכנס פנימה.
אבל לא, הוא ליווה אותנו כמה פסיעות ליציאה

ומה היתה תגובת מרן כאשר שמע על הנס שאירע באותה נסיעה?

לירושלים ואלוה איתך.
"יצאתי לדרך ברכבי, רכב ישן, ובאמצע הדרך, ממש בבת אחת התפוצץ גלגל קדמי. לא ירדת אוויר אלא התפוצצות, ובנס ניצלנו אני וחברי. הודו להשם כי טוב. "לאחר זמן כאשר באתי שוב למרן שליט"א סיפרתי לו ואמרתי: היו כמה פעמים שהייתי אצל הרב ולפני שיצאתי מהבית הרב אמר לי 'סע לשלום ותבוא לשלום', אבל בפעם האחרונה הרב קם וליווה אותי למצוות לווייה, ואכן ניצלתי אחר כך מסכנה גדולה' - ופירטתי את המקרה - 'זוה כמבואר בגמרא 'אמר רב יהודה אמר רב, כל המלווה את חברו ארבע אמות בעיר אינו ניזוק, רבינא אלויה לרבא בר יצחק ד' אמות בעיר, מטא לידיה היזיקא ואיתציל.
"תגובת מרן שליט"א היתה: 'אינני זוכר את הדבר, וכנראה הרגשתי משהו'...

(הרב א' חפץ, מוסף שבת קודש פר' בא תשע"ז)

תלמיד חכם שיגר למערכת [-יתד נאמן] עובדה, ובשיחה טלפונית קיבלנו את הפרטים מפי בעל המעשה שליט"א.
"היה זה לפני כתשע שנים. ירדתי מירושלים בצהרי יום ונכנסתי לבית מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א. מרן שליט"א ישב על כסאו בחדר הקטן ליד דלת הכניסה של פתח הבית וקיבל את הבאים. אני וידידי היינו האחרונים בתור. "בסיום נפרדתי ממרן ואמרתי: אני חוזר כעת לביתי ונוסע לירושלים. מרן קם ממקומו. חשבתי לתומי כי כדרכו תמיד בסיום קבלת קהל הוא קם כדי להיכנס פנימה לבית, אבל לא. הוא ליווה אותנו כמה פסיעות לכיוון היציאה. "שאלתי: מה קרה שהרב היום מלווה אותי? מרן השיב כי כתוב בגמרא במסכת סוטה (מו) כי לווייה זו שמירה.
"כיוון שאני מקורב במידת מה למרן שליט"א, תמהתי בדרך ארץ: אם כן מדוע הרב לא מלווה אותי תמיד? מרן חייך ואמר: 'אכן תזכיר לי תמיד שאתה נוסע

”בשבת אני קונה הציל אחה. הצי ממנו אני מבשלת וחצי אני צולה, המבושל הוא במקום ה'בשר' והצלוי הוא במקום ה'דגים'”

”מה, אני פועל?!... כשמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לא הסכים לקבל משכורות שהישיבה הייתה חייבת לו

הרב ישראל ליוש

...וַיִּשְׁאַלוּ אִישׁ מֵאֵת רְעֵהוּ וְאִשָּׁה מֵאֵת רְעוּתָהּ כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב (שמות יא, ב)

נער צעיר עבד אצל בעל הבית תמורת משכורת צנועה. בסוף החודש שילם לו בעל הבית בשטרות כסף ישנים ומקומטים. הנער שאינו מבין כל כך בכסף, היה בטוח שבעל הבית מרמה אותו ומשלם לו בשטרות שאינם שווים כלום, ולכן סירב לקבל ממנו את משכורתו בשטרות אלו. בעל הבית ניסה להסביר לו שטעות היא בידו, וכי השטרות הללו שווים בדיוק כמו שטרות חדשים, אך לשווא. הנער התעקש וטען לבעל הבית כי הוא עושה עמו עוול, שלאחר חודש של עבודה כל כך מאומצת מצדו, הוא משלם לו בשטרות פחותי ערך. כאשר ראה בעה"ב כי אינו מצליח להסביר לילד שהשטרות הללו מצויינים, הוא ניסה לגייס למסע השכנוע את אביו של הנער. הוא הראה לו את השטרות, ואמר: ”וכי שטרות אלו אינם טובים? בנך אינו רוצה לקבל אותם?”. ”נכון” - ענה לו האב - ”הצדק אתך, השטרות הללו מצויינים. אם היית חייב לי את הכסף, הייתי מקבל אותם בשמחה, אבל היות ובני הוא זה שעבד אצלך, אנא ממך, שלם לו בכסף שגם הוא מבין שהוא טוב. שווה היא עבודתו שיקבל עליה את מה שהוא מבין ששווה, אף אם הוא טועה!”.

ע"פ משל זה מיישב הגאון רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל, בספרו 'אפריון', את דברי רש"י עה"פ הנ"ל: ”אין 'נא' אלא לשון בקשה. בבקשה ממך הזהיר על כך, שלא יאמר אותו צדיק אברהם, 'ועבדום וענו אותם' קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם”. וכי כל רצונו של הקב"ה לקיים את הבטחתו לאברהם, שעם ישראל יצאו ברכוש גדול, הוא רק כדי שלא יאמר אברהם שאינו מקיים את הבטחתו? וכי עצם ההבטחה אינה מחייבת את קיומה? והוא מיישב כך: בהבטחת הקב"ה לאברהם אבינו ”ואחרי כן יצאו ברכוש גדול”, לא הייתה כוונתו לרכוש גדול בדמות כסף וזהב, אלא לתורה ומצוות, זהו הרכוש הגדול שהם עומדים לקבל במעמד הר סיני. אך בני ישראל לפי מצבם באותם ימים, שהיו שקועים בעבודת פרך במצרים, לא השיגו הבנה זו שתורה ומצוות הם רכוש גדול, והבינו כפשוטו שהכוונה לכסף וזהב, ולכן יטען אברהם אבינו כשם שאת עבודת הפרך קיימת 'בהם', היינו כפי הבנתם, כך גם את הבטחת 'רכוש גדול' קיים 'בהם', כפי הבנתם עתה, כסף וזהב ממש.

על יחסם של גדולי הדורות ל'כסף' כאמצעי בלבד לעבודת ה', ולא כמטרה בפני עצמה, נוכל ללמוד מהספורים הבאים:

רבינו הגדול, מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, שימש בקודש כראש ישיבה בכפר סבא. מצבה הכספי של הישיבה היה רע מאוד, וכחצי שנה הוא לא קיבל משכורת. פעם אחת פגש מנהל הישיבה את הרבנית, ושאל אותה איך הם מסתדרים במצב כזה בלי משכורת? היא ענתה לו שהם מצטמצמים בהוצאות, ובשבת היא קונה ציל אחד, חצי ממנו היא מבשלת וחצי היא צולה, המבושל הוא במקום ה'בשר' והצלוי הוא במקום ה'דגים'. אך שמע זאת המנהל, נתן לו מעט כסף שהיה עמו, על חשבון המשכורת שחייב לראש הישיבה. כאשר חזרה לביתה וספרה ע"כ לראש הישיבה, לא נחה דעתו מכך שספרה לו על הצטמצמותם וחיי הדוחק שלהם.

לאחר תקופה מסוימת, כאשר רווח קצת מצבה הכספי של הישיבה, רצה מנהל הישיבה לשלם לראש הישיבה את כל המשכורות שעדיין לא שילם לו, אלא שראש הישיבה סירב לקבל את הכסף ואמר: ”וואס איך בין א'פויער"? [- וכי אני פועל?]. ”הרי עברה התקופה, וברוך ה' הצלחנו לחיות גם ללא הכסף הזה, אינני צריך אותו כבר!”.

”סנדקאות הרי מסוגלת לעשירות” - נשאל מרן הסטייפלער זצ"ל - ”אם כן מדוע הרב אינו עשיר, הרי הרב הוזמן פעמים רבות לשמש כסנדק?”. הצביע הסטייפלער על ארון הספרים אל עבר ספרי ה'קהילות יעקב' שזכה לחבר, ותמה: ”וכי אין זו עשירות?”

מסופר על רבי הלל מקולמאי זצ"ל, שהיה נוהג להניח על שולחן ליל הסדר שלו את כתבי היד מחידושי התורה שחידש. כאשר נשאל לפרש מנהג זה, אמר: ”הרי נפסק בשולחן ערוך, שבליל הסדר יסדר שולחנו בכלים נאים כפי כוחו, ואלו הכלים הנאים שזכיתי בהם כפי כוחי”.

תלמידו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, הראה לו פעם את שעון הזהב שקיבל מכלתו. ”מה מחירו של השעון?”, שאל אותו הרב. ”חמש מאות דולר”, השיב התלמיד. רבי יחזקאל התבונן בשעון שעה ארוכה, ואמר בהתרגשות: ”עכשיו תוכל להבין את כוונת הפוסק 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף', מילה אחת של תורה שווה הרבה יותר מאלפי שעונים כאלו...”.

מספרים שהבחורים הלכו לבדוק מה הראש ישיבה אוכל בארוחת בוקר, ואמרו שיש ליד הישיבה עץ גוייבות, והר"י אוכל גוייבה עם פרוסת לחם...

מרתק: כיצד הגיב מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל כאשר 'עימתו' אותו עם סיפורי-גדלות אודותיו...

- שוב צחק: "אני לא אוכל גוייבות... הגוייבות היו מלאות עם תולעים... היה אסור לאכול אותם"...

- מספרים שהבחורים הלכו לרבנית ושאלו מה אוכלים בשבת, ואמרה שמקבלים כרטיס בצנע וקונים חצילים, אחד מטגנת אחד מבשלת, אחד כנגד דגים ואחד כנגד בשר?

- רה"י צחק: "זה נכון שלא אכלו כל כך ברווח, אבל ב"ה לא צמנו... לא צמנו... לא צמנו, חסד ה'".

- ומספרים שתקופה ארוכה לא קיבלו משכורת, ואח"כ נתן צ'ק עבור כמה חודשים, והר"י אמר 'מה אני בחינם אף אתם בחינם', ומעיקר הדין צריך ללמד בחינם, ומה שמקבלים בישיבה זה בשביל לחיות, אבל כעת שעברו כבר חודשים אלו אין צורך בצ'ק...?

- הר"י שוב צחק מאוד: "לא היו נותנים צ'קים, לא היה כזה דבר של צ'קים אז..."

(מתוך קובץ זיכרון מיוחד מבית 'קובץ גיליונות' חנוכה תשע"ט)

אם קראתם את מה שסופר בקטע הקודם, אודות החציל שהיווה תחליף לדגים ולבשר, ודאי יעניין אתכם לדעת שיש לסיפור המשך מעניין...

ברשימותיו של הרה"ג רבי יוסף זונדל פוגל שליט"א בעל 'שיח יוסף' הוא מספר, כי באחת הפעמים כשהגיע מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לשאת מדברותיו כדי לחזק את תלמידי הישיבה ב'מעוז חיים', הוא חש כי זו 'שעת רצון' אצל מרן זצ"ל, ועל מנת לחזק את תלמידי הישיבה העז פניו לשאלו לגבי מספר עובדות שפורסמו אודות גודל פרישותו. "מתשובותיו של מרן" - הוא מתאר ברשימותיו - "ניכרות רום גדלותו וענוותנותו".

- מספרים שהבחורים הלכו לבדוק מה הראש ישיבה אוכל בארוחת בוקר, ואמרו שיש ליד הישיבה עץ גוייבות, והר"י אוכל גוייבה עם פרוסת לחם...

- צחק ואמר: "ליד הישיבה היה עץ גדול של תותים, ונפלו ממנו הרבה תותים, וכל השביל היה מלא בתותים, אבל לא אכלתי אף פעם תותים..."

- אמרו שהר"י היה אוכל פרוסת לחם עם גוייבה?

"זכות אבות? - גם לי יש זכות אבות. תורה? - גם אני לומד תורה. מקווה? גם אני טובל במקווה. אז במה כוחו של הרב גדול משלי?"... הבבא סאלי זי"ע חייך וענה: "את השמירת עיניים שלי אין לך"

סיפורי מופת על גדולתו והליכותיו המופלאות של מרן האדמו"ר רבי ישראל אבוחצירא זי"ע, הבבא סאלי, ליומא דהילולא ד' שבט

וגם בזמנים קשים ביותר קיבל בצורה על טבעית את כל מבוקשו שביקש מה'. דוגמא אחת מני רבות: היה מקפיד תמיד לקחת רק אתרוג מוחזק בלתי מורכב ממרוקו. ובעשרים השנים שהתגורר בארץ, לא היתה שנה שלא קיבל בדרך לא דרך אתרוג ממרוקו. לפעמים היה צריך להמתין עד לכניסת החג ממש בלי ידיעה מנין יבוא האתרוג, ותמיד ברגע האחרון בא באורח פלאי שליח מיוחד והביא לו אתרוג הדר שבהדר. גם ברגעים האחרונים לפני הגעת האתרוג לא הסכים לקבל אתרוג מסוג אחר, אלא היה בטוח שה' יעזור לו שלא לשנות ממנהגו, וכך היה. "פעם בהיותו בנסיעה ארוכה באיזור מושלג, עשה נהגו חניית ביניים בתחנת דלק למנוחה קצרה. מרן זי"ע ומשמשו נכנסו לחדר ההמתנה המוסק, והרעב החל להציק להם בלא שיהיה באמתחתם כל דבר מאכל. מרן הרגיע את המשמש הרעב שעוד מעט ימצא עבורם דבר מה. ולפתע נכנס אדם לחדר ומסר למשמש שני תפוחים גדולים. מרן לקח לידו אחד מהתפוחים ובירך עליו בכוונה רבה, ולאחר מכן ביקש את משמשו לצאת לקרוא לאותו אדם כדי שיוכל להודות לו. אך המשמש לא מצא איש, ואף לא עקבות שיובילו לשום כיון. כשחזר, אמר לו מרן כי כנראה היה זה אליהו הנביא, שבא למלאות את חסרונו.

הסיט לצדדים את העננים

"מצוות קידוש לבנה היתה יקרה ביותר אצלו, כהקבלת פני שכניה, וכפי שאומרים 'אלמלי לא זכו בני' להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש דיים'. בימים מעוננים כשאי אפשר היה לקדש את הלבנה מיד בהגיע הזמן, היה שרוי בצער ובמתח, כאומר מתי תבא לידי מצוה זאת ואקיימנה. פעם כאשר שהה בצרפת, ביום האחרון בו אפשר לקדש את הלבנה, היה שרוי בצער גדול על שמחמת החורף הקשה לא מתאפשר לו לקדש הלבנה. הוא לא ויתר וביקש ממקורביו שיבררו אולי באיזה מקום מזג האוויר נח יותר והשמים בהירים. עד שנודע לו שבמרסי, מרחק של 380 ק"מ - השמים בהירים. הוא לא היסס לרגע, מיד צויה להתכונן לדרך ברכבת מהירה מספר שעות למרסי, והגיע לשם בלילה האחרון וזכה לקדש את הלבנה בשמחה רבה כזוכה בזכיה גדולה ונכבדה. "פעם אחת בליל י"ב לחודש התארח אצל תלמידו הרב יחיאל שיטריט בפריס, ועדיין לא זכה לקדש את הלבנה. הוא עלה בצער על משכבו מאוחר בלילה, והנה בשעה שתיים לאחר חצות העיר לפתע את תלמידו ואמר לו כי גילו לו מן השמים שהעננים התפזרו. ואכן מיד יצאו בשמחה לחצר לקדש את הלבנה. "מעשה פלא אירע בשנותיו המאוחרות, כאשר ביקר בפריס, שם שהה אצל גיסי הר"צ ר' דוד בוסו שליט"א. ערב אחד התחיל לרדת מהקומה החמישית לחצר על מנת לערוך קידוש לבנה. בני משפחתו אמרו לו כי השמים מעוננים, אבל הוא לא עצר מלכת. כאשר הגיע לחצר הביט כלפי מעלה, ובתנועת יד 'הסיט' לצדדים את העננים, כמי שמסיט וילון מעל חלון ביתו, עד שכל הנוכחים סיימו לקדש את הלבנה. כל מי שנוכח באותו מעמד טעם את טעמה של הקבלת פני השכינה בשמחה פשוטו כמשמעו.

"מעולם לא ניצחני הקור"

"המקוה ששימש את מרן זי"ע בתאפיללת, לא היה אלא חפירה עמוקה שנחרתה בחצר ביתו, שתשעים ואחת מדרגות גבוהות הובילו אל מימיה. מי המקוה הגיעו לעתים הגיעו לדרגת קפאון ממש. כשהיה המשמש יוצא עמו למקוה, היה יורד לפניו בחשכת ליל ועשית הנפט בידו, אולם מיד כשהחל לרדת כבתה העשית מרוב הטחב ששרר במקום העמוק, ונאלצו לשוב להדליקה פעם אחר פעם. ואם לא היה די בכך, הרי שלעתים כשירד השמש רק כמחצית מהמדרגות, היה כל גופו כבר מצטמרר מהקור שבקע ממעמקי הקרקע, והיה מוכרח לצאת ולעזוב את המקום. אולם, מרן לא חת ולא נרתע, והיה יורד אל המקווה כשהוא מונה וסופר עם השמש את מנין המדרגות ומכון בהם כונות סמיות. לימים בהיותו זקן מופלג העיד על עצמו בהתבטאות נדירה: "מעולם לא ניצחני הקור!"

בפתח שיחה מיוחדת (עם הרב יעקב היילר שליט"א, 'המבשר תורני') לרגל יומא דהילולא, שח חתנו של רבינו, הגה"צ רבי אריה יהודה הראל שליט"א מרבני ישיבת 'קול יעקב' בירושלים:

"רוב הסיפורים המתבדרים בפי הדור הצעיר אודות חותני הק' מרן הבבא סאלי זי"ע, הם על המופתים המופלאים שחולל; הסגולות, הקמיעות והברכות, הסעודות שערך וכדומה, כאילו בזה היה עיקר גדולתו. בשיחה זו ברצוני להתמקד בעבודת ה' המופלאה שלו, שהיתה במסירות נפש נוראה - אם זה בעמל והתמדת התורה, כאשר מנערותו יגע ביגיעה עצומה והשחיר עצמו על דברי תורה במסירות נפש ממש; בעבודת התפלה שהיתה אצלו בחיל ורעדה, ברטט ובזיע; במסירות נפשו הגדולה לקיום והידור מצוות ה'; בקדושתו, חסידותו ופרישותו מהעוה"ז, שהיו עד קצה היכולת, כמלאך ממרום, ורק כתוצאה מכל היגיעה הנוראה הזאת זכה שברכותיו עשו רושם במרומים.

"שאיפתו הגדולה של מרן זי"ע כבר מקטנותו היתה להידמות לאבותיו הק'. זקנו הק' רבי יעקב אבוחצירא זי"ע, שנפטר עשר שנים לפני הולדתו, היה הסמל עבורו. בילדותו היה מתעניין תמיד כיצד זכה רבי יעקב להגיע למדרגותיו הנשגבות. מגיל צעיר הנהיג עצמו בסיגופים, נדר נדר שלא לאכול בשר, צם משבת לשבת. מגיל שש כיסו את עיניו בגלימה כשיצאו עמו לרחוב כדי לשמור על טהרת עיניו.

"בצעירותו כבר למד תורת הנגלה והקבלה בהתבודדות ח"י שעות ביממה באופן קבוע, עד שנתעלה בגאונות ובצדקות כאחד הקדושים אשר בארץ. בהיותו לאחר הבר מצוה כבר הוכיח בקיאות מדהימה בש"ס ופוסקים לרבות בכל כתבי האר"י. בהיותו כבן 16 נתמנה כריש מתיבתא בישיבת 'אביר יעקב', כשרבו הגר"מ תורג'מאן וצ"ל סמך עליו וחזקו לבל יחשוש להתייצב בפני תלמידים להנחותם בנתיבי הלימוד. לאחר תקופה אף החל לכהן כראש הישיבה כשעל פיו ישק דבר. יש סיפורים רבים המעידים כי כבר בבחורותו היה פועל ישועות בתפלתו ומלומד בניסים לרוב".

"כעת הוא ראש הישיבה"

"בשנת תרפ"א ביקר בארה"ק למשך שנה אחת והסתופף בצל חכמי ירושלים בישיבת 'פורת יוסף'. גאוני וצדיקי ירושלים שמחו לקראתו והפליאו את גדולתו ועבודת ה' שלו. הוא למד אז בחברותא עם הגר"ע עטייה זצ"ל, שהעריצו ביותר עד שהיה מתבטא ברבים: 'כעת הוא ראש הישיבה, לא אני'... גם בצפת ביקר באותם הימים והתחבר אל המקובל האלוקי הס"ק מהרש"א אלפנרדי זצוק"ל, שכיבדו ביותר.

"כבר בגיל שלושים נבחר לכהן כרב דיין ומו"צ למחוז תפיללת כולו, והמשיך לכהן בתפקיד זה שנים רבות, תוך שההערכה אליו הולכת וגדלה, בשל גאונותו העצומה ובקיאותו הפלאית. עד ימי זקנותו, במשך עשרות רבות בשנים, היה עמל בתורה על כל חלקיה בשקידה עצומה ובדבקות נוראה מדי יום. אף פעם אי אפשר היה להפסיקו מלימודו, עד לזמן הקבוע בו הסכים לקבל קהל לברכם ולחזור ללימודו.

"זכורני, שהיו תקופות שהיה מסתגר במשך חודשים, לאחר שהודיע באמצעות משמשו שהוא נעדר מן הבית, וישב בעליית גג קטנה שקוע בלימודים מיוחדים, עד שסיים את מה שקיבל עליו וחזר לשיגרת לימודו בבית. בספרייתי בארץ ואף במרוקו אפשר היה למצוא כתבים מצויים ונדירים על כל חלקי התורה. בלימוד הנגלה היה בקי גדול בש"ס ופוסקים, שלט בראשונים ובאחרונים, עד אחרוני דורנו, כהחפץ חיים, הבן איש חי והחזו"א.

"בימיו האחרונים כאשר כוחותיו כבר לא עמדו לו כמימים ימימה, אז ביקש את עזרת הסובבים להקריא לפניו משנה, גמרא, וזה"ק וכדומה. מפליא הדבר שגם אז ידע להעיר על כל טעות של הקורא, ובמיוחד כאשר קראו לפניו אוה"ח הק', זוהר וכו'.

תפוחים מהשמים

"בטחונו בהש"ת היה באופן פלאי וכחד מקמאי. ואכן השי"ת מילא חסרונו,

(מתוך שיחה שנערכה ע"י תלמידו הרב דניאל ח. אלפסי הי"ו, תשו"ח לו):

"הסבא קדישא סידנא בבא סאלי זיע"א תמיד היה אומר: 'לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה' - אדם נדר נדר, שלא יחלל את הדיבור שלו. אמרת שתקום בשעה שבע וקמת בתשע, חיללת את הדיבור שלך וזה לא טוב. תמיד היה אומר, שאינו יודע מהיכן יש לו כח לברך אנשים והברכות מתקיימות, ופעם אמר שהוא בטוח שזה רק בגלל שלא מחלל את דבריו, ואזי מתקיים המשך הפסוק 'ככל היוצא מפיו יעשה'.

"לסבא קדישא סידנא בבא סאלי זיע"א, הייתה שמירת עיניים מיוחדת. וסיפר לנו פעם הרב מרדכי אליהו זצ"ל, שבבא סאלי היה אוהב אותו מאוד ומקרב אותו מאוד, שפעם אחת בשעת 'שמחה' שאל את בבא סאלי שאלה: 'מאיפה הכח של הרב, שעד כדי כך מרפא חולים ופוקד עקרות? אם תאמר לי זכות אבות, גם לי יש זכות אבות. ואם תאמר לי לימוד תורה, גם אני לומד תורה. ואם כבודו יאמר לי שטובל במקווה כל יום, גם אני טובל במקווה. ואם כן למה אתה יותר ממני?... בבא סאלי זיע"א, חייך וענה לו: 'את השמירת עיניים שלי אין לך. מעולם לא ראיתי דבר שהוא לא כשר, ובזכות שמירת העיניים יש לי את הכוחות האלה'.

צופה למרחוק

"בזכות כך הסבא קדישא זיע"א זכה וראה למרחוק. ידוע הסיפור עם אותם שבויים מסוריה לפני ארבעים שנה ויותר, שהתירו את הנשים שלהם מעגינות, וכשהגיעה אחת מהנשים אל סידנא בבא סאלי זיע"א אמר לה: גברת בעלך עדיין חי! הרבנים הצעירים שהיו שם לא הבינו מה אומר הרב, הרי הם פסקו לפני רגע שהיא מותרת להנשא. בא שליח ושאל את סידנא בבא סאלי על סמך מה הוא אומר זאת, ומרן קודש הקודשים זיע"א עונה לו: 'אני רואה אותו ממש. הוא חי ונושם, הכל רגיל איתו'. האנשים חשבו שאולי הרב עושה זאת בכוונה כדי להרגיע את הנשים אחרי הטראומה שעברו, אבל סידנא בבא סאלי זיע"א ממשיך לומר להם שהוא רואה אותו ממש באמבטיה..."

"לימים כשהמדינה עשתה החלפת שבויים, חשבו שכולם יגיעו על אלונקה רח"ל, אבל בסוף מה שקרה שבאו גם חלק חיים, וביניהם היה אותו אחד שאשתו הייתה אצל הסבא קדישא. שאלו אותו היכן היה, וענה להם שהוא היה בוויילה, ולקחו את כולם וקשרו כל אחד בחדר אחר, ואני הייתי קשור לברזים שבאמבטיה... ועל זה בבא סאלי זיע"א אמר להם שרואה אותו באמבטיה... ואיך הוא ראה את זה? בזכות שמירת העיניים. אדם ששומר על העיניים יכול לראות הכל".

אפילו אם המוכר רוצה לקחת את האשמה על עצמו, ולומר: "פלוגי לא ידע שכבר סיכמת אתי, אלא אני הוא זה ששכחתי ומכרתי לו" - גם זאת אסור

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

אצלנו בהלכות רכילות מרחיב ה'חפץ חיים' ומתאר התרחשות נפוצה בה עלול להיווצר מכשול שכזה: אדם נכנס לחנות ומסכם עם המוכר שישמור לו חפץ מסויים שהוא רוצה לקנות. אחר כך בא מישוהו אחר ומפציר במוכר שימכור לו זאת, והמוכר נענה ומוכר לו. לאחר מכן חוזר הראשון לחנות ומתעם על המוכר - "מדוע מכרת זאת למישהו אחר?" מצוי מאוד שהמוכר, ברצותו להסיר מעצמו את הטרוניה, יגלגל את האשמה על השני, ויאמר לראשון שהשני הרבה בהפצרות והוא לא היה יכול לעמוד מולו. ייתכן גם שכך באמת התרחש במציאות - אולם, מעורר ה'חפץ חיים' ומזהיר, אסור למוכר לומר זאת, ויש לזוהר בכך מאוד.

וכאן מוסיף ה'חפץ חיים' חידוש של ממש הממחיש לנו עד היכן הדברים מגיעים ועד כמה יש לזוהר ב'דקות שב'דקות מדיבור שעשוי לעורר שנהא בלב איש כלפי רעהו: כותב ה'חפץ חיים' - שאפילו אם המוכר רוצה לקחת את האשמה על עצמו, ולומר: "פלוגי לא ידע שכבר סיכמת אתי, אלא אני הוא זה ששכחתי ומכרתי לו" - גם זאת אסור לו לעשות. ומדוע? - "כי רגיל הוא מאוד, שאפילו באופן זה ייכנס שנהא בלבו על הלוקח השני, שיחשוב עליו שהוא ירד לחייו!". ועל כן - "רק ישיב לו המוכר סתם: 'אני מכרתיה בשגגה לאדם אחר'".

ההלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי ב'חפץ חיים' (הלכות רכילות כלל ט סעיף יד-טו) עוסקות במקרה בו מתעורר אצל אדם חשד על חברו שעשה כלפיו משהו שלא כהוגן, והוא שואל אותו: "מי עשה את הדבר הזה?". הדין הוא, שאף אם הנשאל יודע מי עשה את הדבר הזה, אסור לו לומר זאת כדי להסיר מעצמו את החשד, אלא מותר לו רק לומר: "לא אני עשיתי את הדבר".

ה'חפץ חיים' מציין כאן להלכות לשון הרע (כלל י' סעיף י"ז) שם הרחיב בפרטי הלכה זו. בדבריו שם מבואר שמעיקר הדין מותר לנשאל להכחיש גם אם על ידי כך ייפול ממילא החשד על השני [וב'ביאורים ומוספים' של 'דרשו' אף מובא, שאם אינו יכול להסיר את החשד מעצמו אלא רק על ידי שיאמר בפירוש מי אשם - מותר לו לומר זאת בפירוש]. אמנם ה'חפץ חיים' מוסיף שם וכותב, כי למרות זאת ראוי לבעל נפש לקחת את האשמה על עצמו כדי שלא ייפול החשד על חברו! וראה שם ב'ביאורים ומוספים' שיש אומרים שבדבר איסור ממש אין לו לאדם להחזיק עצמו חוטא, וכל שכן כאשר מדובר בתלמיד חכם שיש בזה גם משום חילול ה'.

עוד מוסיף ה'חפץ חיים' שם, שכל זה הוא בדבר עוולה ממש. אבל בדבר שאינו עוולה אלא רק השואל חושב שזו עוולה, צריך עיון האם מותר לו להסיר האשמה מעליו אם על ידי כך ייפול החשד על חברו.